

Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry
Radiokatu 20
00240 Helsinki

Soveltava Liikunta SoveLi ry
Yliopistonkatu 31
20100 Turku

Lausunto kunnan erityisliikunnanohjaajan toimen perusteluista ja merkityksestä Kurikassa

Erityisryhmien liikunnalla (tai soveltava liikunta) tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan, ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Määritelmä koskee lähinnä vammaisia, pitkäaikaissairaita ja niitä yli 65-vuotiaita henkilöitä, joilla on selvästi heikentynyt toimintakyky.

Erityisliikunnan kohderyhmään on arvioitu kuuluvan vähintään noin 20 prosenttia väestöstä. Kurikan kohdalla tämä tarkoittaa noin 4300 kuntalaista. Osa heistä voi käyttää yleisiä liikuntapalveluja, mutta osa tarvitsee heidän erityistarpeensa huomioonottavia liikuntapalveluita. Erityisryhmiin kuuluvat hyötyvät säännöllisestä liikunnan harrastamisesta terveydentilansa ja toimintakykynsä kannalta enemmän kuin muut liikkujat. Kunnat hyötyvät hyvin järjestetyistä erityisliikuntapalveluista, jotka toimivat ennaltaehkäisevänä toimintana. Väestön ikääntymisen myötä erityisryhmien liikuntapalvelujen merkitys vain kasvaa tulevaisuudessa.

Kunnan liikuntapalveluita ohjaa liikuntalaki, jonka tavoitteena on edistää eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä ja vähentää eriarvoisuutta liikunnassa. Liikuntalaissa määritellään kuntien tehtäväksi edellytyksien luominen kunnan asukkaiden liikunnalle mm. järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan tavoitteena on saada harrastamaan liikuntaa myös ne, joilla on esimerkiksi terveydellisistä syistä ongelmia liikkua terveytensä kannalta riittävästi. Terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta sisältää toiminnan, jolla kohennetaan vamman tai sairauden takia erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden toimintakykyä. Kuntien erityisliikuntapalveluilla kohennetaan vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja toimintakyvyltään heikentyneiden iäkkäiden toimintakykyä.

Liikuntalain lisäksi kunnan liikuntapalveluille luo omat raaminsa yhdenvertaisuuslaki, jonka mukaan viranomaisien, kuten kuntien viranomaisien, velvollisuutena on edistää yhdenvertaisuutta toiminnassaan. Yhdenvertaisuuslaissa määritellään syrjinnän kieltö, ml. vammaisuus ja ikä. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään ja jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Laki sallii myös positiivisen erityiskohtelun: joitain ihmisryhmiä voidaan tukea erityistoimin, mikäli tämä turvaa tai edistää tasa-arvoa eikä syrji muita ihmisryhmiä. Kunnan toimet, joilla se edistää erityisryhmien liikuntaa, edistävät samalla yhdenvertaisuutta ja sopivat hyvin positiiviseen erityiskohtelun menettelyyn.

Kuntien erityisliikuntapalveluiden kannalta keskeisiä toimijoita ovat kuntien erityisliikunnanohjaajat, jotka toteuttavat liikuntalaissa kunnille määriteltyä tehtävää järjestää liikuntapalveluja huomioon ottaen eri kohderyhmät, kuten soveltavan liikunnan ryhmät. Erityisliikunnanohjaajien työ kohdistuu niihin kuntalaisiin, joille ei ole kunnissa tarjolla riittävästi ohjattuja liikuntapalveluita tai joille muut toimijat eivät kykene järjestämään toimintaa. Suomessa kaikissa yli 20 000 asukkaan kunnissa oma erityisliikunnanohjaaja

Kuntien erityisliikunnanohjaajien työn tuloksia on selvitetty lähes 30 vuoden ajan. Selvitysten mukaan erityisliikunnanohjaajalla on merkittävä vaikutus alueen erityisliikuntapalveluiden laajuuteen ja laatuun. Pääsääntöisesti ohjaajan omaavissa kunnissa on selvästi monipuolisempi ja laajempi erityisliikunnan ryhmätoiminta kuin kunnissa, joissa ei ole päätoimista ohjaajaa. Toinen keskeinen osa erityisliikunnanohjaajan toimenkuvaa ovat erilaiset koordinointi- ja organisointitehtävät, kuten alueen erityisliikunnan suunnittelu, eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen ja heidän kouluttaminen sekä alueen palveluista tiedottaminen.

Alueen erityisliikuntapalveluiden kehittymisen ja laajentumisen kannalta koordinointiin ja organisointiin käytetty työaika on ratkaisevassa roolissa: paremmalla koordinoinnilla ja organisoinnilla on mahdollista tehostaa alueen nykyisten resurssien käyttöä, kasvattaa alueen palvelutarjontaa ja parantaa palveluiden laatua.

Kunnioittavasti,

Riikka Juntunen
toiminnanjohtaja
Suomen Vammaisurheilu ja –liikunta VAU ry

Saku Rikala
toiminnanjohtajan sijainen
Soveltava Liikunta SoveLi ry

LIITE 1. SUOSITUS ERITYISRYHMIEN LIKUNNANOHAJAJIEN TOIMENKUVASTA

1. Suunnitella ja organisoida erityisryhmien liikuntatoimintaa
2. Huolehtia erityisryhmien liikuntatoiminnan kehittämisestä yhteistyössä kunnan eri hallinnonalojen, järjestöjen ja muiden yhteisöjen (ml. vammaisyhdistykset ja urheiluseurat) kanssa
3. Osallistua mahdollisuuksien mukaan erityisryhmien liikunnanohjaustoimintaan
4. Huolehtia alueeseen liittyvästä tiedottamisesta
5. Huolehtia alueeseen liittyvästä koulutustoiminnasta sekä toimia tarvittaessa alan asiantuntijatehtävissä
6. Tehdä toimialaansa kuuluvia ehdotuksia kunnan talousarvioon ja liikuntasuunnitelmiin
7. Huolehtia erityisryhmien liikuntatoimintojen seurannasta ja tilastoinnista
8. Seurata toimialansa kehitystä ja osallistua alan koulutukseen
9. Suorittaa muut esimiehen määräämät toimialaansa kuuluvat tehtävät